av likheten med U 167, som är signerad av ristaren Fot, skulle man kunna förmoda, att det är han, som har utfört alla dessa stenar. I olikhet mot Jarlabankes egna stenar använda alla dessa stenar, liksom övriga av Fot signerade inskrifter, ᛐ-runan som tecken för *o*-ljudet och lämna nasaliteten hos *a* obetecknad. Det är därför något ovisst, huruvida Fot verkligen, såsom von Friesen menar, har utfört Jarlabanke-stenarna. Denna fråga måste lämnas öppen, till dess att den kan övervägas i ett annat sammanhang på grundval av ett rikare material. Man kan emellertid tills vidare instämma i Lindqvists omdöme, att »den som utfört Jarlabankes självstenar, både i fråga om skriftbruk och mönsterritning varit i hög grad bunden av den tradition, som de tidigaste i bygden utförda runmonumenten skapat.»

## 143. Hagby, Täby sn.

Pl. 92.

**Litteratur:** B 124, L 650, D 2: 23. Joh. Bureus, F a 6 s. 176 n:r 62 (Rhezelius), F a 5 n:r 403, F a 1 s. 91, F a 10: 1 n:r 183 (Rhezelius); M. Aschaneus, F b 18 s. 69 f.; Ransakningarna 1667—84 J. Hadorph, Resejournal; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 58 f.; N. R. Brocman, Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 233 f.; C. M. Brandelius, Descriptio Paroeciæ Roslagiæ Täby (Diss. Ups., pres. E. M. Fant, 1786), s. 27; UFT h. 10 (1882), s. 195 f.; E. Brate och S. Bugge, Runverser, s. 125 f.; S. Lindqvist, Jarlabankesläktens minnesmärken (i: Nordiska arkeologmötet 1922), s. 126 f.

**Äldre avbildningar:** Rhezelius, teckning (F a 10: 1); Aschaneus (F b 18); Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 124); Dybeck a. a.

De båda runristningarna U 143 och U 144 finnas på en bergholme i gärdet SV om Hagby gård, omkring 600 m. från gårdsplanen och på ungefär samma avstånd V om vägen Vallabrink—Hagby. U 143 finnes på den åt V svagt sluttande bergryggen i holmens norra del, U 144 omkring 30 m. S därom i en mot V tämligen brant sluttande bergvägg.

Rhezelius anger i F a 6 platsen vara för U 143 »I Hagby sördre giärdet i Berget derstädes» och för U 144 »Ibidem länger bort»; i F a 10: 1 för U 143 »Widh Hageby i gärdet i ett bergh». Aschaneus: »I Hagheby södre Giärdet i itt bergh» (U 143) och »Där sammastädes i åkerhällan lenger södher» (U 144). Ristningarna äro icke omnämnda i *Ransakningarna* men åsyftas säkerligen med en marginalanteckning av Hadorph: »noch 2 runeberg funit som inte antecknadt». Peringskiöld: »Hagby gärde». — Brate kunde märkligt nog år 1903 ej finna denna ristning, men väl U 144.

Ristningens längd 2,94 m., bredd 1,44 m. Delvis är ristningen ganska grund, vilket kan

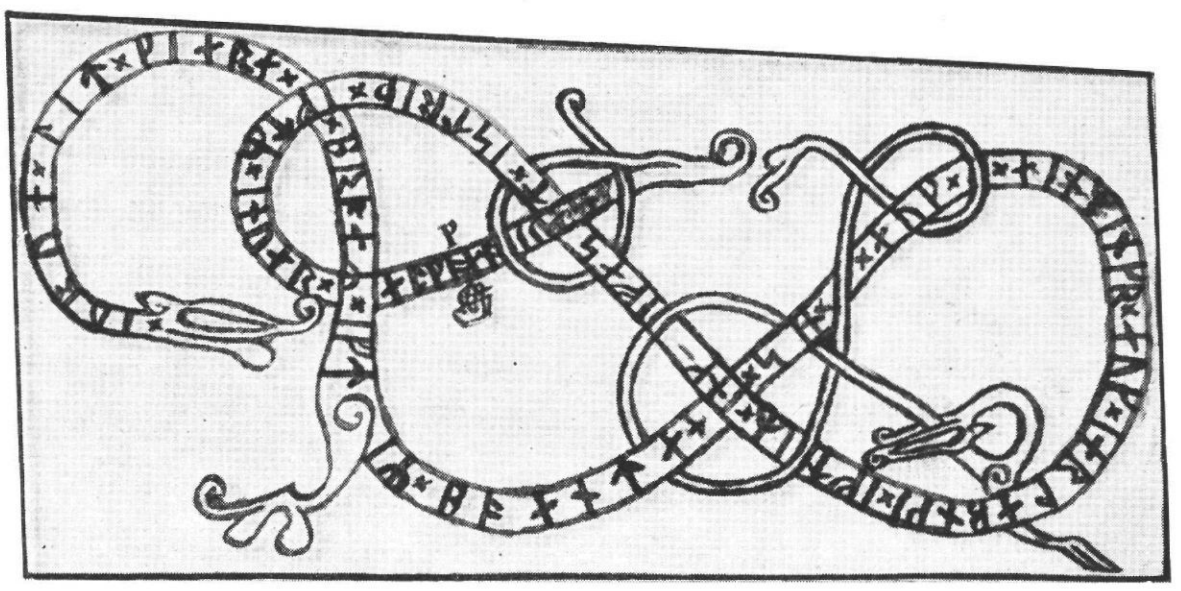

Fig. 131. U 143. Hagby, Täby sn. Efter teckning av Aschaneus.

bero på vittring. Det för bergytan ypperligt anpassade mönstret är detsamma som på U 112. Troligen är ristaren densamme.

Inskrift:

× **iurun** × **lit** × **kiara** × × **broaʀ** × **iftiʀ** × **boanta** × × **sen** × × **auk** × × **henminkr** × **auk** × **iarlabanki** × **eftiʀ** ×
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60

**ink[i]fast** × **estriþ** × **iftʀ** × **inkuar** × **alkoþan** × **trenk**
65 70 75 80 85 90 95

*Iorun let gærva broaʀ æftiʀ boanda senn ok Hæmingʀ ok Iarlabanki æftiʀ Ingifast, Æstrið æftiʀ Ingvar, algoðan dræng.*

»Jorun lät göra broar efter sin man och Häming och Jarlabanke efter Ingefast, Estrid efter Ingvar, en mycket god ung man.»

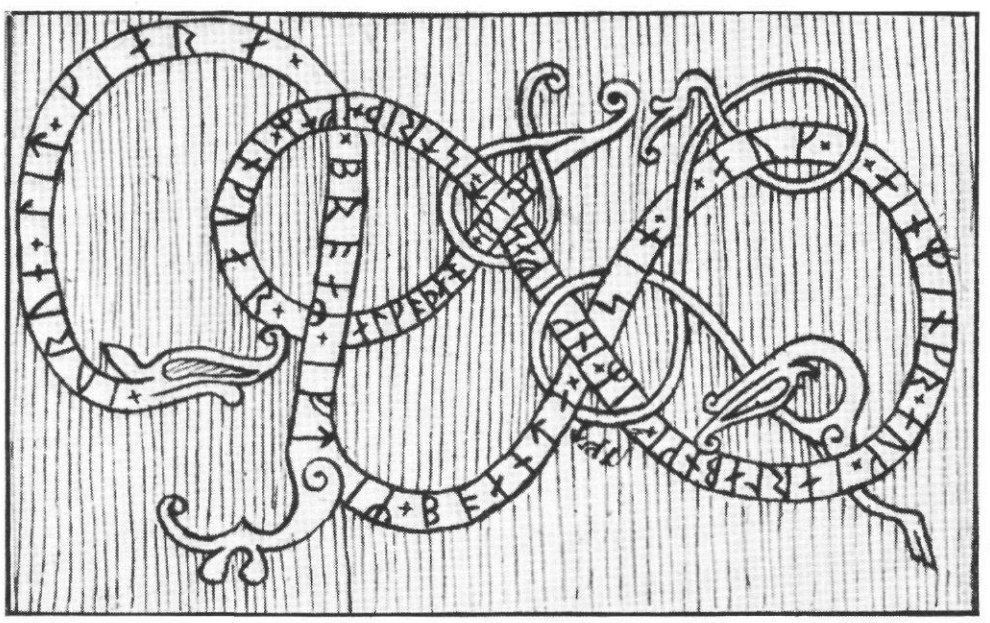

Fig. 132. U 143. Hagby, Täby sn. Efter teckning av Rhezelius.

Till läsningen: Säkert stungna äro 31, 37, 57, 70, 95 **e**. Däremot äro icke stungna 9, 42, 64, 82, 88, 97 **k**. 19 **i** har en svag fördjupning men är sannolikt icke stunget. 7 **i** och 76 **i** stå i naturliga sprickor, som ristaren utnyttjat. 16 **o** är säkert; icke **u**. Runan 65 är helt bortflagrad. Hst i 85 **r** är en naturlig spricka; spår av ristning märkas ej. Av 86 **a** finns endast bst i behåll.

Rhezelius (F a 6): 16 **o**, 31 **i**, 36 **a**, 37 **i**; 53 **a** fattas; 57 **i**, 65 **i**, 70 **i**; 82 **k** fattas; 87 **þ**; 93—97 **trenk** fattas; härmed överensstämmer teckningen (F a 10: 1) utom så till vida, att 82 **k** finnes utsatt. — Aschaneus: 16 **o**, 31 **i**, 36 **a**, 37 **i**; 53 **a** fattas; 57 **i**, 65 **i**, 70 **i**; 82 **k** fattas; 93—97 otydligt. — Bureus (F a 5): 1—5 **iurue**. — Hadorph: 16 **u**, 31 **i**, 37 **e**, 57 **e**, 65 **i**, 70 **e**; 76 **i** saknas; 85 **ʀ**; 95 **e**. — Dybeck: 16 **u**, 31 **i**, 37 **e**, 57 **i**, 70 **e**; 76 **i** saknas; 85 **ʀ**; 95 **e**. Dybecks läsning är knappast självständig; hur beroende hans teckning är av *Bautil*, framträder i en sådan detalj som det stora avståndet mellan 7 **i** och 8 **t** samt de i stället sammanträngda runorna i 9—13 **kiara**. I själva verket stå runorna här som överallt i inskriften på ett jämnt och regelbundet avstånd från varandra. — Rhezelius och Aschaneus äro icke oberoende av varandra. Det förefaller sannolikt, att Rhezelius på ett eller annat sätt har fått inskriften från Aschaneus; huruvida han har granskat den själv är ovisst. Detsamma gäller om andra inskrifter, som ingå i Rhezelius' samlingar F a 6 lib. 5 och F a 10: 1.

Brate har i *Runverser* upptagit inskriften bland de versifierade, ehuru med stor tvekan, »då dess innehåll ej eger någon som helst poetisk lyftning. Emellertid tycks versrytmen klinga fram ur senare hälften af inskriften, och i sin helhet låter den metriskt uppställa sig, om än vers-

typerna blifva något väl fria för nordisk fornpoesi.» Bugge finner det klart, att inskriften t. o. m. namnet *Ingifast* icke skall vara vers. »Derimod vover jeg ikke at afgjöre, om **estriþ iftʀ inkuar** er ment som en Verslinje eller om blot Allitteration med **alkoþan** er tilsigtet». Uttrycket *algoðan dræng* förmodar han vara lånat från en äldre inskrift, där det ingick i vers.

Det er emellertid tydligt, att inskriften helt enkelt är otympligt avfattad. Det var många uppdragsgivare, som alla skulle ha sina namn nämnda, och ristaren har ej kunnat finna en formulering, som på samma gång gav klart uttryck åt meningen och kunde få plats inom runslingan. Onödigt långa minnesinskrifter ville man säkerligen icke ha. Huvudsaken var, att alla namnen kommo med. Namnet på Joruns make är sålunda utelämnat, men skall underförstås från det följande. Sålunda: »Jorun lät göra broarna efter [Ingefast,] sin man, och Häming och Jarlabanke efter Ingefast [, sin fader]».

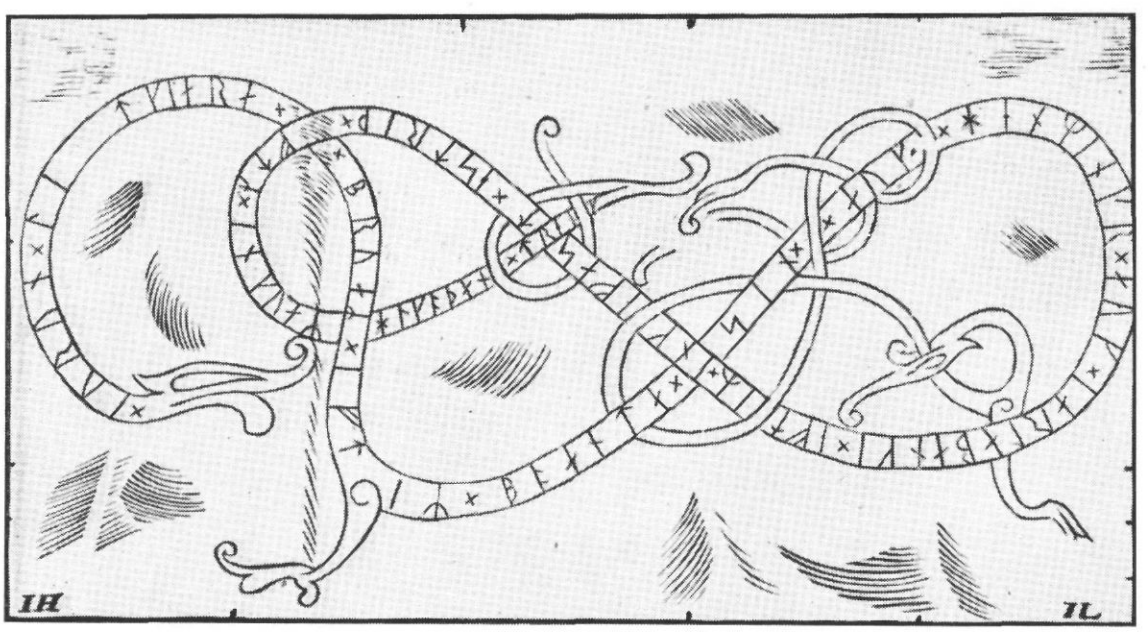

Fig. 133. U 143. Hagby, Täby sn. Efter B 124.

Inskriften på berghällen vid Hagby är delvis densamma som på flyttblocket i skogen vid S. Sätra (U 101), båda utefter den vid en viss tid säkerligen viktiga väg, som från Täby och Hagby ledde till Ed vid Edsviken. Den senare omtalar, att Häming och Jarlabanke ha låtit rödja väg och göra broar efter sin fader; Jorun nämnes ej alls. I Hagby-inskriften är Jorun huvudpersonen och sönerna komma i andra rummet. I båda fallen är emellertid farmodern Estrid med: i Sätra-inskriften till minne av sina söner Ingefast och Ingvar, i Hagby-inskriften till minne av Ingvar, *algoðan dræng*. Det förefaller nästan som om hennes iver att låta utföra minnesvårdar (jfr även U 135, 137, 147) har gått i arv till sonsonen Jarlabanke.

Om de i inskriften omnämnda personerna se ovan U 142.

Peringskiöld gör efter sin tydning av inskriften på U 143 följande tillägg: »I anledning af StenCrönikorna i Upland finner man Jarlebanker hafwa warit en rådande Jarl, eller Furste och Herre till alt Täby lähn, och många där under liggiande godz och gårdar i Waltuna, Fresta, Hammarby, Skånhella och Danderydz Sochnar; Ty på en fem stycken än behålne Monumenter, som han sielf i sin Lijfztijd uprätta låthit, med sitt stamvapn en Lillia titulerar han sig en ensamer Egare til alt Täby». Därefter anföras inskrifterna på U 165, 164, 127, L 445 och 403. »Uthaf Jarlebanks Slächtlinea och andra Synchronismis kan man sluta detta Runebärg wara i Seculo quinto post Christum natum, och nu vid pass 1200 åhr sedan uthhuggit, föruthan det att och orthographien med **n** ante **g** uthi orden Henmingr, Jarlabangi, Ingifast, Ingvar och Treng, gifver klarligen tilkänna dess ålder infalla vid förbemälte tijdh uthi första Christendomen».